

Toezicht op pensioenuitvoerders door de AFM

Informatieverstrekking en Zorgplicht

Over de Autoriteit Financiële Markten

Taak: wat doet de AFM?

De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Wij zijn de onafhankelijke gedragstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten en ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten. Ons streven is het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Op deze manier draagt de AFM bij aan de welvaart en de economische reputatie van Nederland.

Werkterrein: waar houdt de AFM toezicht?

De AFM is actief op twee terreinen:

Financiële dienstverlening

De AFM bevordert de zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten. Bedrijven en personen die financiële diensten verlenen, moeten deskundig, betrouwbaar en integer zijn. De informatie van financiële ondernemingen en pensioenuitvoerders dient feitelijk juist, begrijpelijk en niet misleidend te zijn. De ondernemingen moeten handelen in het belang van hun klanten (zorgplicht).

Kapitaalmarkten

De AFM bevordert de eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten, waarop beleggers kunnen vertrouwen. Wij handhaven de spelregels voor degenen die actief zijn op de markt van aandelen en andere effecten. Marktmissbruik – gebruik van voorwetenschap, manipulatie of misleiding – is verboden. Beursgenoteerde bedrijven moeten koersgevoelige informatie (kgi) tijdig en correct naar buiten brengen. Wij handhaven de regels voor de uitgifte van effecten en openbare biedingen, voor financiële verslaggeving en voor accountants die de verslaggeving controleren.

De AFM als toezichthouder op pensioenuitvoerders

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is toezichthouder op het gedrag van alle pensioenuitvoerders in Nederland, dat wil zeggen op pensioenfondsen en verzekeraars die overeenkomstig de Pensioenwet (PW) en de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb) werkgeverspensioenregelingen uitvoeren.

De AFM ziet er op toe dat alle pensioenuitvoerders zich aan de wetten en regels houden. De twee normen waar de AFM toezicht op houdt uit hoofde van de Pw en de Wvb zijn *informatieverstreking* door pensioenuitvoerders aan deelnemers en *zorgplicht* bij beschikbare premieregelingen. Ook adviseert de AFM het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bij het ontwikkelen van nieuwe wetten en regels met betrekking tot het gedragstoezicht op pensioenuitvoerders. Daarnaast AFM kan ook, binnen de door het ministerie gestelde grenzen, zelf regels ontwikkelen.

Dit document is voortdurend in bewerking. Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend. De teksten van de Pw, de Wvb, het Besluit en de IPW zijn leidend. Dit document bevat geen beleid van de Autoriteit Financiële Markten.

Inhoudsopgave

Over de Autoriteit Financiële Markten

1. Inleiding
2. Toezichtstrategie
3. Reikwijdte van het toezicht
4. Informatieverstrekking
5. Zorgplicht
6. De AFM en DNB
7. Samenwerking met de pensioenkoepels
8. Toezichtskosten

1 Inleiding

In 2007 is de nieuwe Pensioenwet (gedeeltelijk) in werking getreden en heeft de AFM het gedragstoezicht op pensioenuitvoerders onder haar hoede gekregen. Ook de gewijzigde Wet verplichte beroepspensioenregelingen (Wvb) is op deze datum van kracht geworden. De AFM heeft het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan het inrichten van het toezicht en het uitleggen van de wettelijke normen aan de sector. Met ingang van 1 januari 2008 zijn bijna alle wetsartikelen van kracht, en zal het toezicht van de AFM zich gaan richten op de handhaving van de wettelijke normen.

De twee belangrijkste toezichtdomeinen van de AFM zijn het toezicht op informatieverstrekking en het toezicht op naleving van de zorgplicht bij beschikbare premieregelingen.

Iedere deelnemer¹ dient te kunnen begrijpen welk pensioen hem of haar straks te wachten staat. De Pw en de Wvb besteden daarom veel aandacht aan de wijze waarop de pensioenuitvoerder met de deelnemer communiceert. De pensioenuitvoerder dient de deelnemer op gezette momenten te informeren over de pensioensituatie, en moet dit ook op een voor de deelnemer begrijpelijke wijze doen.

Naast het toezicht op informatieverstrekking houdt de AFM ook toezicht op de wijze waarop de pensioenuitvoerders invulling geven aan hun zorgplicht tegenover deelnemers met een regeling die voorziet in een bepaalde mate van beleggingsvrijheid. De pensioenuitvoerder dient de deelnemer te adviseren over het te volgen beleggingsbeleid, en moet ervoor zorgen dat het beleggingsrisico wordt afgebouwd naarmate de pensioendatum nadert.

Met deze brochure wil de AFM de pensioenuitvoerders informeren over het toezicht dat zij uitoefent. Aan bod komen onder meer de toezichtstrategie, de reikwijdte van het toezicht en de samenwerking met DNB en de samenwerking met de pensioenkoepels. De twee belangrijkste toezichtdomeinen uit de Pw en de Wvb, informatieverstrekking en zorgplicht, worden in aparte hoofdstukken behandeld.

¹ Waar er in deze brochure wordt gesproken over 'deelnemer' wordt ook de gewezen deelnemer, de (gewezen) partner of de pensioengerechtigde bedoeld.

2 Toezichtstrategie

In 2007, het eerste jaar van toezicht op pensioenuitvoerders door de AFM, stond het toezicht vooral in het teken van het vormgeven van het toezicht en het uitleggen van de normen. Vanaf dit jaar zal het toezicht van de AFM zich ook gaan richten op de handhaving van deze normen. Hoe gaat de AFM haar toezicht de komende jaren invullen?

Doelstelling: een goed geïnformeerde deelnemer

De AFM houdt bij het uitvoeren van haar toezichtstaken altijd de doelstelling van de wet in gedachten, namelijk een pensioendeelnemer die goed geïnformeerd wordt en die

- 1) in staat is om op basis van de informatie beslissingen te maken over zijn pensioen, en
- 2) kan inschatten wanneer het verstandig is om professioneel advies in te winnen.

Hierbij is het zeker niet bedoeling dat de pensioenuitvoerder de deelnemer bestookt met juridische documenten, of dat de uitvoerder alle technische details van de regeling uitlegt. Het gaat hier uitdrukkelijk om basisinformatie die de deelnemer in staat stelt te begrijpen wat zijn pensioen op hoofdlijnen inhoudt en de deelnemer inzicht geeft in de consequenties van bepaalde keuzes.

Risico georiënteerd toezicht

De AFM hanteert een risicogedreven toezichtsmodel. Dit houdt in dat de AFM op basis van bestaande kennis en aanvullend onderzoek de toezichtrisico's in kaart brengt. Vervolgens onderzoekt de AFM deze toezichtrisico's en treedt zij indien nodig handhavend op.

De AFM heeft, naast de reeds aanwezige marktkennis, verschillende instrumenten tot haar beschikking om de toezichtrisico's te kunnen definiëren. Allereerst het self assessment, een vragenlijst over (de voorbereiding van) de naleving van de normen uit de Pw of de Wvb die alle pensioenuitvoerders moeten invullen. Ook signalen die de AFM ontvangt van deelnemers, werkgevers of andere partijen geven inzicht in mogelijke risico's. Tot slot zal de AFM op overkoepelend niveau ook regelmatig deelnemers ondervragen om inzicht te verkrijgen in de begrijpelijkheid van pensioeninformatie.

Repressief toezicht

De AFM houdt repressief toezicht: als zich een toezichtincident voordoet, dan treedt de AFM corrigerend of sanctionerend op. De AFM confronteert in het geval van een toezichtincident de pensioenuitvoerder met zijn gedrag. De wijze waarop de AFM haar sanctionerende bevoegdheden inzet hangt in belangrijke mate af van de wijze waarop de pensioenuitvoerder met het incident omgaat. Leidende principes zijn voor de AFM onder andere het zelf corrigerende vermogen van de pensioenuitvoerder, proportionaliteit en doelmatigheid van de te treffen maatregel. Op anonieme basis kan de AFM de pensioenkoepel over een incident informeren om zo te komen tot een sectorbrede verbetering.

Normuitleg

Naast repressief toezicht zal de AFM ook preventief toezicht uitoefenen door het geven van voorlichting en normuitleg aan de pensioenuitvoerders. Zo zal de AFM in 2008 onder meer twee seminars organiseren over zorgplicht en informatieverstrekking, heeft zij op haar website veel informatie staan over de pensioenwetgeving en het toezicht. Ook de pensioenkoepels spelen een belangrijke rol bij het uitleggen van de normen aan de pensioenuitvoerders. De AFM bevordert en vertrouwt op de hulp die de pensioenkoepels bieden aan hun aangeslotenen bij de implementatie en uitvoering van de pensioenwetten.

3 Reikwijdte van het toezicht

Het toezicht van de AFM concentreert zich rondom twee categorieën pensioenuitvoerders:

- Pensioenfondsen (bedrijfstakpensioenfondsen, beroepspensioenfondsen, ondernemingspensioenfondsen en emeritaatfondsen).
- Verzekeraars (voor zover zij werkgeverspensioenregelingen uitvoeren).

De twee normen waar de AFM toezicht op houdt uit hoofde van de Pw en de Wvb zijn *informatieverstrekking* door pensioenuitvoerders aan deelnemers en *zorgplicht* bij beschikbare premieregelingen. In onderstaand schema zijn beknopt de doelstellingen van beide hoofdnormen weergegeven.

Taak	Doelstellingen	Toets AFM
Informatieverstrekking	<ul style="list-style-type: none"> • bevorderen van inzicht van (gewezen) deelnemers, (gewezen) partners en gepensioneerden in hun pensioenvoorziening • deelnemer in staat stellen weloverwogen keuzes te maken bij life events, bijvoorbeeld in geval van waardeoverdracht, maar ook uitruil, afkoop, scheiding, begin en einde deelneming 	Is informatie begrijpelijk en duidelijk? Werkt de pensioenuitvoerder (voortdurend) aan verbetering van de informatieverstrekking?
Zorgplicht bij pensioen op basis van beschikbare premie	<ul style="list-style-type: none"> • (gewezen) deelnemer behoeden voor verkeerde beleggingsbeslissingen • (gewezen) deelnemer in staat stellen specifieke kosten, risico's en rendementen te begrijpen 	Zorgt de pensioenuitvoerder ervoor dat de beleggende (gewezen) deelnemer, indien van toepassing, wordt geadviseerd en voorzien van een doelrisicoprofiel?

Ten aanzien van de informatieverstrekking hebben pensioenuitvoerders een inspanningsverplichting; dit vergt aantoonbare 'inspanning' van de pensioenuitvoerder. Voor de zorgplicht geldt een resultaatverplichting; de inspanningen van de uitvoerder dienen te leiden tot een aantoonbaar resultaat.

In hoofdstuk 5 (Informatieverstrekking) en hoofdstuk 6 (Zorgplicht) is meer informatie te vinden over beide hoofdnormen.

Volledigheidshalve merkt de AFM op dat indien er sprake is van advisering aan de werkgevers omtrent een keuze voor een pensioenregeling de bepalingen uit de Wet op het financieel toezicht van toepassing zijn op het advies. De AFM zal binnenkort separaat nadere informatie over dit onderwerp beschikbaar stellen.

Om haar doelstelling te bereiken heeft de AFM de volgende wettelijke bevoegdheden jegens pensioenuitvoerders op grond van de Pensioenwet en de Wvb:

- inwinnen van inlichtingen
- geven van een aanwijzing;

- opleggen van een last onder dwangsom;
- opleggen van een bestuurlijke boete;
- publicatie van een geconstateerde overtreding, opgelegde aanwijzing, dwangsom of boete;
- DNB wijzen op de mogelijkheid om een bestuurder ondeskundig of onbetrouwbaar te verklaren
- uitwisseling van vertrouwelijke toezichtinformatie met andere Nederlandse of buitenlandse toezichthouders;
- verstrekken van vertrouwelijke toezichtinformatie aan derden, zoals rechter-commissaris, Officier van Justitie, etc.

4 Informatieverstrekking

Pensioenuitvoerders moeten ervoor zorgen dat zij bepaalde informatie, bijvoorbeeld bij de start van de deelname aan de pensioenregeling, gedurende de deelneming, en bij beëindiging van de deelneming, op begrijpelijke, duidelijke, juiste en tijdige wijze verstrekken aan een (gewezen) deelnemer, (gewezen) partner of pensioengerechtigde.

De Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregelingen formuleren de informatieverstrekkingsplicht als volgt: “De pensioenuitvoerder verstrekt de informatie [...] tijdig en in duidelijke en begrijpelijke bewoordingen.”

Tijdig, begrijpelijk, duidelijk en juist

De eis van *tijdigheid* houdt naar het oordeel van de AFM in dat de pensioenuitvoerder een bepaalde, vastgestelde termijn in acht neemt of informatie verstrekt op een moment dat de geadresseerde er nog een nadere financiële beslissing op kan baseren.

De eis van *begrijpelijkheid en duidelijkheid* houdt in dat het van belang is dat de pensioenuitvoerder uiteindelijk toetst of de informatie is begrepen en of de deelnemer de informatie kan gebruiken bij het maken van beslissingen over zijn pensioen. Zonodig past de pensioenuitvoerder de vorm, aard of inhoud van de informatie aan om deze begrijpelijk(er) te laten overkomen.

De eis van *juistheid* houdt in dat de informatie consistent is met de pensioenovereenkomst tussen werkgever en werknemer en met het pensioenreglement dat geldt tussen pensioenuitvoerder en (gewezen) deelnemer of gepensioneerde. Anders gezegd, zowel de pensioenovereenkomst als het pensioenreglement vormen de basis voor de startbrief, de periodieke overzichten en het einde deelnemingsoverzicht.

Wat verwacht de AFM van pensioenuitvoerders?

Bij het toezicht door de AFM staat het pensioenbegrip van de deelnemer centraal. Zorgt het geheel aan communicatiemiddelen ervoor dat de deelnemer begrijpt wat zijn pensioensituatie is? Snapt een deelnemer wat de voor- en nadelen van een regeling zijn? Weet een deelnemer welke zekerheden en welke risico's een regeling met zich meebrengen? Hierbij merken we op dat het zeker niet de bedoeling is om tot in detail uit te leggen hoe een regeling technisch of juridisch precies in elkaar steekt.

Pensioenuitvoerders hebben een inspanningsverplichting. De AFM verwacht dat pensioenuitvoerders doorlopend werken aan de inhoud en de distributie van de pensioencommunicatie, bijvoorbeeld door het segmenteren van de klantpopulatie en het uitvoeren van onderzoek naar de begrijpelijkheid van de informatie.

Hieronder een aantal concrete zaken waar de AFM op zal letten bij het uitvoeren van haar toezicht:

Communicatieplan

Pensioenuitvoerders moeten met hun deelnemers *communiceren* in plaats van hen alleen te *informer*en. Zonder onderliggende strategie zal het zenden van informatie richting de deelnemers niet tot het gewenste resultaat leiden. Om informatie optimaal te laten landen dient de pensioenuitvoerder bij het opstellen van een communicatieplan te denken vanuit de deelnemer en zijn behoeften. De AFM zal nagaan of de pensioenuitvoerder op structurele wijze werkt aan de communicatie richting de deelnemers. Een communicatieplan is een goede manier om de visie op communicatie vast te leggen.

Begrijpelijkheid en duidelijkheid

De pensioenuitvoerder dient op duidelijke en begrijpelijke wijze met de deelnemer te communiceren. Een manier om bij te dragen aan begrijpelijkheid van een tekst is om het taalniveau af te stemmen op de deelnemerspopulatie. Het Europees Referentiekader biedt hiervoor aanknopingspunten. Dit kader onderscheidt verschillende taalniveaus, oplopend van A1 (laag) tot C2 (hoog). Veel pensioencommunicatie vindt plaats op C1 niveau, maar slechts 20% van de Nederlandse bevolking is in staat dit goed te begrijpen. Een tekst die op B1 niveau is geschreven is voor ongeveer 95% van de Nederlandse bevolking te begrijpen.

De AFM heeft een leidraad opgesteld die de pensioenuitvoerder kan helpen om de begrijpelijkheid en duidelijkheid van de informatie te doen toenemen. [Klik hier](#) om naar de leidraad te gaan.

Segmentatie

Om effectief te communiceren met de doelgroep is het van belang dat pensioenuitvoerders hun communicatie afstemmen op hun deelnemers. Vaak bestaat de deelnemerspopulatie niet uit één homogene groep, maar zijn er verschillende subgroepen te onderscheiden (bijvoorbeeld op basis van opleidingsniveau of levensfase). Het is voor pensioenuitvoerders van belang om inzicht te krijgen in de subgroepen die (kunnen) bestaan om hun communicatie op de subgroepen af te stemmen wat betreft inhoud en communicatiekanalen. Om een voorbeeld te geven: de AFM hanteert zelf voor haar communicatie richting consumenten een segmentatie op basis van financiële beslisstijl. [Klik hier](#) voor meer informatie over de segmentatie.

Toetsen van de informatie

Om er zeker van te zijn dat de informatievoorziening voldoende is afgestemd op de deelnemer is het nodig om hier onderzoek naar te doen. Door de informatieproducten aan de eigen deelnemers voor te leggen en hen daar vervolgens over te ondervragen kan de pensioenuitvoerder inzicht krijgen in bijvoorbeeld de begrijpelijkheid van de informatie. Indien nodig kan de pensioenuitvoerder de informatie op basis van een dergelijk onderzoek beter worden afgestemd op de behoeften van de deelnemers. De kosten van een onderzoek kunnen beperkt blijven door met meerdere uitvoerders samen op te trekken.

Life events

Er zijn momenten waarop het extra belangrijk voor werknemers is om aandacht aan hun pensioen te besteden. Wanneer iemand bijvoorbeeld begint met werken, wisselt van baan of gaat scheiden kan dit consequenties hebben voor de pensioensituatie. De pensioenwetten onderkennen dit belang door de pensioenuitvoerder te verplichten bij een dergelijke gebeurtenis de deelnemer door middel van een overzicht te informeren over de

gevolgen. Door de pensioencommunicatie goed aan te laten sluiten op deze life events wordt de deelnemer in staat gesteld om, indien nodig, op een dergelijk moment de juiste beslissing te nemen.

Speerpunten van de AFM

UPO

Hoewel veel pensioenuitvoerders al in 2007 een Uniform Pensioenoverzicht (UPO) hebben verstuurd aan hun (gewezen) deelnemers en gepensioneerden wordt het gebruik van het UPO vanaf 1 januari 2008 voor alle pensioenuitvoerders verplicht. De pensioenkoepels hebben voor 2008 een herziene versie van het UPO ontwikkeld. Ook werken de koepels aan een aantal varianten op het UPO, zoals het UPO beroepspensioenregelingen en het UPO inkomensverzekeraars.

De AFM is een groot voorstander van dergelijke uniforme standaarddocumenten, aangezien ze voordelen hebben voor alle betrokken partijen. De pensioenuitvoerders besparen tijd en geld door dergelijke standaarddocumenten gezamenlijk te ontwikkelen. De (gewezen) deelnemers en gepensioneerden ontvangen een document dat het vergelijken en optellen van overzichten mogelijk maakt. Indien onderzoek heeft uitgewezen dat het document voldoet aan de begrijpelijkheidseisen en duidelijkheidseisen kan ten slotte ook de toezichthouder door het gebruik van een standaarddocument haar toezichtsinspanningen beperken.

Startbrief

De pensioenuitvoerder dient alle nieuwe werknemers binnen drie maanden na de start van de verwerving te informeren over de pensioenregeling middels een startbrief. In de startbrief moeten onder andere de inhoud van de pensioenregeling en de toeslagverlening in begrijpelijke bewoordingen aan de deelnemer worden uitgelegd. De AFM zou graag zien dat er voor de startbrief, net zoals voor het UPO, door de sector een standaardmodel wordt ontwikkeld dat alle pensioenuitvoerders gebruiken.

Indexatielabel

De invoering van het indexatielabel vindt plaats in 2009. Het indexatielabel is een afbeelding die de deelnemers informeert over het indexatiebeleid van een pensioenregeling. Het label zal in verschillende communicatie-uitingen worden opgenomen, waaronder het UPO. De vier pensioenkoepels, de sociale partners, de toezichthouders en SZW zijn betrokken bij de ontwikkeling van het indexatielabel. Naast het indexatielabel zal de AFM ook extra aandacht besteden aan het trackrecord, een overzicht dat de deelnemer inzicht geeft in de indexatiehistorie.

Meer informatie

Meer informatie kunt u vinden op de website van de AFM. Klik hier om naar de website van de AFM te gaan.

5 Zorgplicht

Het doel van de zorgplicht is het begeleiden van deelnemers met een premieregeling of –overeenkomst bij het opbouwen van vermogen. De pensioenuitvoerder dient de deelnemer te informeren en te adviseren zodat deze te allen tijde kan weten waar hij aan toe is.

De zorgplicht is alleen van toepassing als de pensioenregeling (premieregeling of –overeenkomst) voorziet in beleggingsvrijheid voor de (gewezen) deelnemer en de (gewezen) deelnemer ook daadwerkelijk gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om de verantwoordelijkheid van de beleggingsbeslissingen over te nemen van de pensioenuitvoerder. Met andere woorden, als de (gewezen) deelnemer zelf bepaalt hoe hij zijn pensioenpremie belegt, dan moet de pensioenuitvoerder voldoen aan de zorgplicht. Als de premieregeling of –overeenkomst de (gewezen) deelnemer geen mogelijkheid biedt tot het zelf nemen van beleggingsbeslissingen, of de deelnemer niet heeft aangegeven de verantwoordelijkheid voor de beleggingsbeslissingen over te willen nemen, dan is de zorgplicht niet van toepassing.

De Pw en de Wvb formuleren de zorgplicht als volgt:

- 1. Bij de uitvoering van een premieovereenkomst met beleggingsvrijheid is de pensioenuitvoerder verantwoordelijk voor de beleggingen en handelt daarbij overeenkomstig*
- 2. De pensioenuitvoerder biedt de deelnemer en de gewezen deelnemer de mogelijkheid de verantwoordelijkheid voor de beleggingen over te nemen.*
- 3. Indien de deelnemer of de gewezen deelnemer de verantwoordelijkheid voor de beleggingen heeft overgenomen, adviseert de pensioenuitvoerder de deelnemer of de gewezen deelnemer over de spreiding van de beleggingen in relatie tot de duur van de periode tot pensioendatum, waarbij het beleggingsrisico kleiner wordt naarmate de pensioendatum nadert.*
- 4. De pensioenuitvoerder onderzoekt ten minste een keer per jaar of de beleggingen van de deelnemer of gewezen deelnemer zich binnen de op basis van het derde lid gestelde grenzen bevinden en informeert de deelnemer en de gewezen deelnemer hierover.*

De standaardoplossing

Veel deelnemers aan een premieregeling- of overeenkomst kunnen of willen geen beleggingsbeslissingen nemen. De pensioenuitvoerder kan alle beleggingsverantwoordelijkheid overnemen van deze deelnemers. De pensioenuitvoerder handelt dan voor rekening en risico van de deelnemer volgens de ‘prudent person-regel’. Dit wil zeggen dat de pensioenuitvoerder als een goed huisvader belegt, waarbij deze de juiste verhouding tussen rendement en risico in acht neemt. Deze ‘default’ is de standaard, waar de deelnemer op verzoek van kan afwijken (zie paragraaf ‘Eigen beleggingskeuze’).

De pensioenuitvoerder is in deze situatie verantwoordelijk voor de beleggingen, en houdt rekening met voldoende op- of afbouw van het beleggingsrisico. Het is van belang dat het risico van de beleggingen in het begin voldoende hoog is, maar de pensioenuitvoerder dit afbouwt naarmate de pensioendatum nadert en de beleggingshorizon dus afneemt. Door de laatste jaren voor de pensioendatum in langlopende obligaties of vergelijkbare financiële producten te beleggen, kan de pensioenuitvoerder het aan te kopen pensioen veilig stellen.

Naast risicoafbouw is voldoende spreiding van beleggingen in termen van beleggingsklassen en regio's van belang.

De hoogte van het aan te kopen pensioen op de pensioendatum is echter niet alleen afhankelijk van de hoogte van het pensioenkapitaal, maar ook van de rentestand op moment van omzetting van pensioenkapitaal in een aanspraak op een pensioenuitkering. Een daling van de rentestand vlak vóór de pensioendatum heeft tot gevolg dat de deelnemer met het beschikbare pensioenkapitaal minder pensioen kan aankopen.

Indien de deelnemer de keuze heeft uit meerdere life cycle scenario's dient de pensioenuitvoerder die keuze te begeleiden en de deelnemer hierover te adviseren. Ook als de deelnemer na verloop van tijd de life cycle-keuze wil herzien dient de pensioenuitvoerder hierover advies uit te brengen.

Eigen beleggingskeuze

Indien een pensioenuitvoerder de deelnemer de mogelijkheid biedt om af te zien van de standaardoplossing en de verantwoordelijkheid voor de beleggingsbeslissingen zelf op zich te nemen, spreken we van 'opting out'. In dit geval is de pensioenuitvoerder verplicht om de deelnemer te adviseren. Net zoals bij de standaardoplossing dient de pensioenuitvoerder te handelen in het belang van de deelnemer, wiens resterende looptijd tot de pensioendatum afneemt en wiens beleggingshorizon in termen van risicobereidheid eveneens afneemt.

Het toezicht van de AFM in termen van zorgplicht richt zich op vier processen: het opstellen van een klantprofiel, het opstellen van een doelrisicoprofiel, het geven van advies en het monitoren.

Klantprofiel

Vóór een pensioenuitvoerder een deelnemer kan adviseren dient deze zich eerst te verdiepen in de achtergrond van de deelnemer. De wet geeft niet aan op welke wijze en in welke mate de klantgegevens moeten worden verzameld en verwerkt, maar vast staat dat de volgende aspecten vertegenwoordigd dienen te zijn in het klantprofiel: de financiële doelstelling van de deelnemer, de financiële positie van de deelnemer, de risicobereidheid van de deelnemer en de beleggingskennis en -ervaring die de deelnemer heeft.

Doelrisicoprofiel

Uit het klantprofiel van de deelnemer haalt de pensioenuitvoerder de gegevens om een beleggingsplan te maken. De pensioenuitvoerder dient met de (gewezen) deelnemer een doelrisicoprofiel op stellen dat uitgaat van twee variabelen: (i) resterende looptijd tot pensioendatum en (ii) risicoafbouw naarmate de pensioendatum nadert.

Advies

De pensioenuitvoerder heeft de verantwoordelijkheid om advies te verstrekken aan de deelnemer over de beleggingsstrategie die past bij het profiel van de deelnemer. De pensioenuitvoerder zet zijn kennis van prudent beleggen in om te komen tot een passende beleggingsstrategie in termen van beleggingsdoel, asset mix en risico-op- en afbouw. Ook maken de pensioenuitvoerder en de deelnemer afspraken over de periodieke en incidentele

verschaffing van informatie (wederzijds). Of de deelnemer het advies moet opvolgen is afhankelijk van de pensioenovereenkomst en het pensioenreglement.

Monitoring

Minimaal één keer per jaar moet de pensioenuitvoerder onderzoeken en rapporteren of de belegging zich bevindt binnen de geadviseerde (prudente) life cycle, en of er dus nog sprake is van prudente risicoafbouw en spreiding van de belegging. Wijkt de deelnemer af van het advies, dan zou de pensioenuitvoerder de deelnemer idealiter jaarlijks moeten laten weten of diens belegging zich bevindt binnen de zelf gekozen beleggingsstrategie.

Visiedocument Zorgplicht

Om richting te geven aan de open norm zorgplicht heeft de AFM op haar website een visiedocument over zorgplicht gepubliceerd. Dit visiedocument geeft richting aan de open norm zorgplicht bij beschikbare premieregelingen. In de bijlage van het visiedocument is een lijst van vragen opgenomen die voor de AFM een leidraad vormt bij de controle van de pensioenuitvoerder inzake de naleving van de zorg- en informatieplichten bij premieovereenkomsten. Het visiedocument is ter consultatie voorgelegd, en de resultaten van de consultatie zijn verwerkt in een consultatiereactiedocument. [Klik hier om naar het visiedocument en het consultatiedocument te gaan.](#)

Meer informatie

Meer informatie over zorgplicht kunt u vinden op de website van de AFM. [Klik hier om naar de website van de AFM te gaan.](#)

6 De AFM en DNB

Naast de AFM houdt ook De Nederlandsche Bank (DNB) toezicht op pensioenuitvoerders. Hieronder wordt beknopt weergegeven wat de taakverdeling tussen beide toezichthouders is, en hoe de samenwerking is vormgegeven.

Taakverdeling AFM en DNB

In onderstaande tabel is de taakverdeling tussen de AFM en de DNB schematisch weergegeven. De AFM houdt zich als gedragstoezichthouder met name bezig met de informatieverstrekking van pensioenuitvoerders aan de deelnemers en de zorgplicht die pensioenuitvoerders hebben richting hun deelnemers. DNB richt zich op de markttoetreding, het prudentieel toezicht en het materieel toezicht.

Toezichthouder	Taken	Normenkader
AFM	<ul style="list-style-type: none"> <u>informatieverstrekking</u>: <ul style="list-style-type: none"> - initieel: startbrief - doorlopend: periodieke overzichten - indexatie: label en track record - event: afkoop, uitruil, (coll.) waardeoverdracht, etc. 	informatie moet begrijpelijk, duidelijk, juist en tijdig worden verstrekt; voor de startbrief, overzichten en indexatielabel is of komt er een standaard/format
	<ul style="list-style-type: none"> <u>zorgplicht</u> bij pensioen o.b.v. beschikbare premie met beleggingsvrijheid 	pensioenuitvoerder neemt beleggingsbeslissingen volgens prudent person-regel, tenzij deelnemer dit wil doen, die dan een recht op advies heeft
DNB	<ul style="list-style-type: none"> markttoetreding: registratie en toetsing bestuurders prudentieel toezicht, w.o. Financieel Toetsingskader, indexatiematrix materieel toezicht: heeft voornamelijk betrekking op de inhoud van enerzijds de uitvoeringsovereenkomst tussen werkgever en pensioenuitvoerder, en anderzijds het pensioenreglement dat de relatie tussen pensioenuitvoerder en werknemer beschrijft 	alles, behalve (zie hierboven)

Samenwerking AFM en DNB

Om de samenwerking goed te laten verlopen hebben de AFM en DNB een convenant gesloten. In dit convenant zijn afspraken vastgelegd over informatie-uitwisseling en samenwerking bij de uitoefening van het toezicht. Zo stelt het convenant bijvoorbeeld dat de AFM, voordat zij zelf informatie opvraagt bij pensioenuitvoerders, altijd eerst DNB dient te benaderen of bepaalde informatie reeds beschikbaar is, zodat de AFM deze niet nogmaals hoeft uit te vragen bij de pensioenuitvoerders.

Mocht de AFM een bepaalde toezichtmaatregel overwegen, dan zal zij ook altijd DNB raadplegen om zo tot een zo goed mogelijk oordeel te komen over de relevante feiten en om een goede belangenafweging te kunnen maken. Ook zullen DNB en de AFM hun toezichtuitoefening onderling afstemmen, zodat waar mogelijk gezamenlijk wordt opgetreden om de toezichtslasten voor pensioenuitvoerders te beperken. In principe nemen beide toezichthouders het oordeel van de primair beoordelende toezichthouder rechtstreeks over zodat er geen interpretatieverschillen ontstaan. Een voorbeeld: bij de toetsing op juistheid van de communicatie toetst de AFM de informatieverstrekking aan het pensioenreglement. Daarbij zal de AFM in veel gevallen ook het oordeel van DNB nodig hebben over het pensioenreglement en de actuariële en bedrijfstechnische nota.

Een onderwerp waar het toezicht van de AFM en het toezicht van DNB elkaar direct raken is het indexatielabel. De AFM beschouwt het indexatielabel vanuit haar rol als gedragstoezichthouder vooral als informatiebron voor de deelnemer, en gaat na of de verwachting die het label bij de deelnemer wekt reëel is. DNB toetst de consistentie tussen gewekte verwachtingen, de financiering en het realiseren van voorwaardelijke toeslagen.

7 Samenwerking met de pensioenkoepels

De AFM hecht er grote waarde aan dat vanuit de sector zelf initiatieven worden genomen om de naleving van de Pw en Wvb te bevorderen. De samenwerking tussen de AFM en de vier pensioenkoepels (Stichting Ondernemingspensioenfondsen, Unie van Beroepspensioenfondsen, Verbond van Verzekeraars en de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen) speelt hierin een belangrijke rol. De AFM en de koepels hebben regelmatig contact op zowel bestuurlijk als operationeel niveau en houden elkaar op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen.

Ondersteunen van aangeslotenen

De AFM vertrouwt erop dat de koepels de aangeslotenen ondersteunen bij het naleven van de normen van de Pw of Wvb, onder andere door voorlichting te geven. De pensioenkoepels zijn voor het stimuleren van deze vrijwillige naleving goed gepositioneerd, omdat er bij hen veel kennis en informatie beschikbaar is die een efficiënte ondersteuning van de pensioenuitvoerders bij het naleven van de Pw mogelijk maakt.

Aangezien de AFM risicogeorieënterd toezicht houdt, zal er bij de pensioenuitvoerders, die zijn aangesloten bij een pensioenkoepel en die aantoonbaar hun voordeel hebben gedaan met de aangeboden hulp en voorlichting, een lagere toezichtinspanning noodzakelijk zijn. Omgekeerd geldt dat die pensioenuitvoerders die niet zijn aangesloten bij een pensioenkoepel of die kennelijk de Pw of Wvb niet of onvoldoende hebben geïmplementeerd een hogere toezichtinspanning noodzakelijk zijn.

Standaarddocumentatie

De pensioenkoepels hebben een belangrijke rol gespeeld bij de totstandkoming van het Uniform Pensioen Overzicht, het UPO. Hoewel het UPO een wettelijk verplicht document is, heeft de sector het op zich genomen om invulling te geven aan het UPO. De AFM is een groot voorstander van de gezamenlijke ontwikkeling van dergelijke standaarddocumenten voor de gehele sector. Het samen ontwikkelen en opstellen van documenten die alle pensioenuitvoerders dienen te verstrekken levert een aanzienlijke besparing op in termen van kosten en tijd. De koepels zijn goed gepositioneerd om een dergelijke samenwerking te coördineren.

8 Toezichtskosten

Het toezicht van de AFM wordt bekostigd uit heffingen die de AFM oplegt aan de pensioenuitvoerders. Om de heffingen vast te stellen stelt de AFM jaarlijks een begroting op. De AFM stemt de begroting voor de pensioenuitvoerders af met de pensioenkoepels. Nadat de begroting is vastgesteld en goedgekeurd door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, wordt vervolgens de hoogte van de heffing bepaald. De heffing bestaat uit een minimumbedrag en een variabel bedrag. Dit variabele gedeelte van de heffing wordt gebaseerd op een maatstaf, het beheerd vermogen. Zowel de grondslag van de heffing als de vaststelling van de wijze van berekening vloeit voort uit de Pw of Wvb, het Besluit en een ministeriële regeling. De AFM streeft er naar de voor de berekening van de heffing benodigde maatstafgegevens te betrekken van DNB.

Autoriteit Financiële Markten
T 020 797 2000 | F 020 797 3800
Postbus 11723 | 1001 GS AMSTERDAM

www.afm.nl

De tekst in deze brochure is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door besluiten op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet langer actueel is wanneer u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – zoals bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door acties ondernomen naar aanleiding van deze brochure.

Amsterdam, mei 2008